

Miljösamverkan
Sverige

Stöd vid användning av modell för tillsynsplan

Länsstyrelserna

Titel: Stöd vid användning av modell för tillsynsplan

Datum: 2024-11-19

Webbplats: www.miljosamverkansverige.se

E-postadress: miljosamverkansverige@lansstyrelsen.se

Förord

Miljösamverkan Sverige har inom ramen för projektet Aktualisering av tillsynsplansmodellen tagit fram en modell för tillsynsplan. Projektet påbörjades hösten 2020 och avslutades hösten 2022.

Miljösamverkan Sverige tog år 2011 fram en första modell för tillsynsplan. Många år har gått sedan dess och flera förutsättningar har ändrats varför det nu var angeläget att aktualisera modellen. Ett viktigt motiv för arbetet var att få en korrelation med den modell för behovsutredning som Miljösamverkan Sverige tog fram år 2016 och som därefter uppdaterats ett antal gånger.

Syftet med projektet har varit att arbeta fram ett underlag som skapar förutsättningar för en likriktad och användbar tillsynsplansmodell. Modellen ska korrelera med behovsutredningsmodellen, möjliggöra jämförelser mellan länen och genom detta även skapa överblick. Lagens krav på tillsynsplan och tillsyn ska utgöra grunden för modellen. Prioriteringar av tillsynen ska framgå på ett tydligt sätt.

Följande personer har deltagit i projektgruppen:

Karin Bovin, Länsstyrelsen Jönköping, natur
Linda Helgstedt, Länsstyrelsen Jönköping, miljöskydd (från november 2021)
Malin Hjelm, Länsstyrelsen Uppsala, vatten (till november 2021)
Helena Holmgren, Länsstyrelsen Skåne, natur
Kristina Nyhlén, Länsstyrelsen Östergötland, miljöskydd (till april 2022)
Weronica Klasson, Länsstyrelsen Östergötland, vatten (från november 2021)
Ingela Höök, Miljösamverkan Sverige, projektledare

Under projektets gång har modellen stämts av med en grupp av sakkunniga vid länsstyrelser och centrala myndigheter. Materialet har även skickats för synpunkter till samtliga länsstyrelser hösten 2022.

Projektgruppen vill tacka för alla kloka och värdefulla synpunkter som kommit in. Det har varit helt avgörande för arbetet med modellen att projektgruppen kunnat ta hjälp av andra som har erfarenhet av att arbeta med tillsynsplanering.

Modellen för tillsynsplan och detta stöddokument finns att hämta på Miljösamverkan Sveriges hemsida, www.miljosamverkansverige.se

Varje enskild myndighet ansvarar själv för tillämpningen av materialet.

Revidering: En mindre revidering av modellen och stöddokumentet har genomförts 2024 kopplat till projektet Enhetlig tillsynsredovisning. Revideringen rör vilka koder som ska ingå i tillsynsplanen samt när planen ska vara klar. I projektgruppen för Enhetlig tillsynsredovisning har följande personer ingått:
Kristina Höök Patriksson, Länsstyrelsen Västra Götaland, natur
Weronica Klasson, Länsstyrelsen Östergötland, vatten
Anna Helsing Abrahamsson, Länsstyrelsen Halland, miljöskydd
Klas Köhler, nationell samordnare för orenade områden
Lotta Sahlin Skoog, Miljösamverkan Sverige, projektledare

Innehåll

Struktur	5
Styrande dokument	8
Nationella styrande dokument	8
Regionala styrande dokument	8
Nationella tillsynsstrategin	9
Årshjul	10

Struktur

Tillsynsplanen enligt miljöbalken är ett dokument som årligen ska uppdateras och användas för tillsynsplaneringen på länsstyrelserna. Uppdateringen sker förslagsvis i samband med höstens verksamhetsplanering men kan fastställas sista februari efter att budgeten är satt och inrapporteringen av behovsutredningen görs.

Dokumentet är tänkt att vara lättöverskådligt och visa behovet för tillsyn samt beskriva hur länsstyrelsen planerar och prioriterar i tillsynsarbetet. Den föreslagna tillsynsplanen är främst riktad till länsledningen, chefer och allmänhet och kan sedan ligga till grund för den mer detaljerade tillsynsplaneringen på enhetsnivå. Detaljeringensnivån är därför medvetet överskådlig och mer lättläst.

Vad grundar sig upplägget på?

Det framtagna förslaget till tillsynsplan grundar sig på Miljösamverkan Sveriges modell för behovsutredning. Behovsutredningen tar upp alla de tillsynsområden som länsstyrelsen jobbar med. Det är dessa tillsynsområden som ligger till grund för de VÅS-koder (Verksamhets- och ärendestruktur) som används i tillsynsplanen. I modellen för behovsutredningen tas även Sevesolagen, lagen om allmänna vattentjänster och terrängkörningslagen upp. Dessa regleras inte genom miljöbalken men har i behovsutredningen tagits upp för att underlätta länsstyrelsernas tillsynsplanering, vi har i projektet därför valt att även ha med dem i detta förslag.

Revidering 2024: I behovsutredningen och tillsynsplanen ska även tid som redovisas på s k 0-koder tas med, dvs XXX0. I denna tid ligger viss administration som är direkt kopplad till tillsyn av olika objekt, såsom arbete med mallar och rutiner, möten i tillsynsgrupper, tillsynsplanering på objektsnivå, information och rådgivning etcetera. Vid uppdateringen 2024 har det därför lagts till rader för dessa arbetsuppgifter i tabellerna i modellen, till exempel 51500, 5270, 5350, 5550, 5750 med flera. Dessutom har tidpunkten för när tillsynsplanen ska vara klar ändrats till 15 februari.

Dessutom tagit bort omräkning till tjänster. Vi ska redovisa effektiv tillsynstid i form av timmar till NV.

Vad är behovsutredningen?

Behovsutredningen visar hur många timmar och dagar man behöver lägga på tillsynen inom de olika verksamheter som länsstyrelsen har tillsynsansvaret för. För mer information om beräkningarna se Miljösamverkan Sveriges hemsida, [Modell för behovsutredning](#).

Hur använder man dokumentet?

För handläggare som arbetar med dokumentet är det bra att veta att *de blå texterna* som finns i dokumentet är till för att vägleda skrivaren att få med all tänkt information under stycket. *De blå texterna* ska tas bort ur det slutgiltiga dokumentet. **De svarta texterna** i dokument är däremot text som projektgruppen anser vara nationella och kan behållas.

Projektgruppen vill påminna om att varje länsstyrelse själv kan styra vad tillsynsplanen ska innehålla och vilken omfattning den ska ha. Detta dokument är ett förslag på hur en tillsynsplan enligt miljöbalken kan läggas upp på en

grundnivå. I dagsläget finns inga inrapporteringskrav om tillsynsplan och därför har det inte funnits en satt struktur. Detta projekt är ett försök till att ensa strukturen för hur en tillsynsplan för miljöbalken kan se ut.

Dokumentets struktur

Det framtagna förslaget använder sig av behovsutredningens beräkningar, länets resurser och andra styrande dokument för prioriteringen och planeringen av tillsyn. Dokumentet visar därav behovet, utfallet och den planerade tiden samt resonemang och prioriteringar över detta.

Till varje tillsynsområde finns en illustrerande tabell och en beskrivande text där man bland annat upplyser om hur prioriteringen gått till, hur utfallet var föregående år och om de resurser man har räcker till.

Varje tillsynsområde är uppbyggt på samma sätt, det börjar med en kort allmän förklaring över varje tillsynsområdes VÄS-koder. Detta avsnitt behöver inte uppdateras årligen. Därefter har man tre avsnitt där det är text och en tabell som bör uppdateras årligen. Nedan finns de hjälptexterna utklippta.

Utvärdering av föregående år

Kort summering, hur har föregående års tillsynsplan följts? Skillnaden mellan faktisk arbetad tid och planerad tid? (tabellen) Gjorde man som man planerade? Vad gick bra respektive dåligt? Hur har man förhållit sig till den nationella tillsynsstrategin? Använd tabellen, så lite text som möjligt.

Tillsynsstrategin

Skriv en kort sammanfattning över tillsynsområdenas prioritering och planering. Hänvisa till tabellen nedan, glöm ej ändra i tabellen för vad som gäller för respektive länsstyrelse.

Prioriteringar

Kort beskrivning, vad tänker man prioritera för områden under året? Aktuella åtgärder? Kort beskrivning över vad behovsutredningen visade jämfört med den planerade tiden och resurserna (personal/arbetskraft) man har att tillgå (tabell). Ange prioriteringsgrunder för varför man prioriterar man som man gjort, till exempel nationella tillsynsstrategin, regionala strategier, åtgärdsplaner, MKN eller liknande. Glöm inte att ta med varför man nedprioriterar vissa områden.

Hur fyller man i tabellerna?

Tabellerna och dess förifyllda VÄS-koder är fria att ändra och ta bort efter behov. Projektgruppen har valt att ta med VÄS-koder som finns med i behovs-utredningen och på en 4 eller 5-siffrig nivå beroende på tillsynsområde. Det är sedan upp till varje länsstyrelse att välja vilken nivå man vill ha, till exempel om man bara vill ha en 3 siffrig nivå eller lägga till och/eller ta bort VÄS-koder.

I tabellen finns en siffra för en årsarbetskraft på 1710 timmar, vilket motsvarar nästan 214 (213,75) dagar. Denna siffra är något vi fått till oss från länsstyrelserna själva. De har för ett par sedan gemensamt bestämt att 1710 timmar ska anges som en årsarbetskraft i till exempel årsredovisningen.

I tabellen redovisas planerad tid i timmar eftersom LISA redovisar i timmar. Vill man använda dagar räknar vi en dag som 8 timmar.

Tillgänglighetsanpassning

Något som är viktigt att tänka på gällande alla dokument som publiceras på länsstyrelsens hemsida är att de ska vara tillgänglighetsanpassade. Därför måste dokumentet kontrolleras innan man lägger ut det. Tabeller är oftast knepigast att få tillgänglighetsanpassade och vi har därför tillåtit tabeller under avsnitt för tillsynsstrategin att ha några små tillgänglighetsfel, eftersom dessa tabeller har sammanfogade celler.

Kompletterande dokument

Något som man kan tänka på är att då denna tillsynsplan är övergripande kan det vara bra att varje enhet har en egen mer detaljerad tillsynsplan där man kan gå ner på planering av tillsynsobjekt och specifika resurser. Detta dokument kan vara ett mer levande dokument och tänkt att användas regelbundet i tillsynen.

Bilagor

Det är upp till varje länsstyrelse om man vill lägga till bilagor till tillsynsplanen.

Styrande dokument

Nationella styrande dokument

I avsnittet nationella styrande dokument beskrivs de dokument där det på en nationell nivå har tagits fram mål och aktiviteter som påverkar innehållet i tillsynsplanen samt inriktningen på länsstyrelsernas tillsynsarbete. De nationella styrande dokument som finns är den nationella strategin för tillsyn enligt miljöbalken, åtgärdsprogram för vatten, regleringsbrev och nationella miljömål.

Nationell strategi för tillsyn enligt miljöbalken

Fyll i vilka år som strategin gäller och hur många tillsynsområden som strategin omfattar. I slutet av avsnittet görs en kort sammanfattning av vilka tillsynsområdena är.

Åtgärdsprogram för vatten

Var sjätte år tas det fram ett åtgärdsprogram för varje vattendistrikt. I det här avsnittet görs en översiktlig beskrivning av åtgärdsprogrammet. Mer detaljerad information om åtgärder som berör aktuell länsstyrelse och som används som prioriteringsgrund när det gäller tillsyn kan beskrivas under avsnittet ”Prioriteringar” inom berört tillsynsområde.

Regleringsbrev

Skriv en kort beskrivning av de delar i regleringsbrevet som berör tillsynsarbetet.

Nationella miljömål

I avsnittet hänvisas till att kopplingen mellan miljömålen och tillsynen preciseras i lagar, förordningar och regleringsbrev. Avsnittet kan kompletteras med text om miljömålen om aktuell länsstyrelse anser att det är nödvändigt.

Regionala styrande dokument

I avsnittet om regionala styrande dokument görs en lista över de regionala planer och program som är relevanta för aktuell länsstyrelse och som påverkar länsstyrelsens tillsynsarbete. Det kan till exempel vara länsstyrelsens behovsutredning, regionala miljömål och energi- och klimatstrategi. Till varje plan eller program kan en kort beskrivning göras där det framgår hur de knyter an till tillsynsarbetet.

Nationella tillsynsstrategin

Den nationella strategin för tillsyn enligt miljöbalken finns på Naturvårdsverkets hemsida, [Nationell strategi för tillsyn enligt miljöbalken \(naturvardsverket.se\)](http://naturvardsverket.se). I avsnittet om tillsynsstrategin ska det skrivas en kort sammanfattning över tillsynsområdenas prioritering och planering. Det finns en tabell i avsnittet som visar vilka fokusområden som berör aktuell länsstyrelse och vilka tillsynsaktiviteter som aktuell länsstyrelse tänker genomföra. Informationen i kolumnerna "Tillsynsområde" och "Fokusområde" kommer från den nationella tillsynsstrategin. I kolumnen "Tillsynsaktiviteter" ska länsstyrelsen beskriva de egna tillsynsaktiviteter som man avser att genomföra för att uppnå de mål och preciseringar som finns i tillsynsstrategin (i kolumnen ska det alltså inte stå de tillsynsaktiviteter som står i strategin utan endast de aktiviteter som länsstyrelsen avser att genomföra i enlighet med strategin). I kolumnen år ska det framgå vilket år tillsynsaktiviteten ska genomföras.

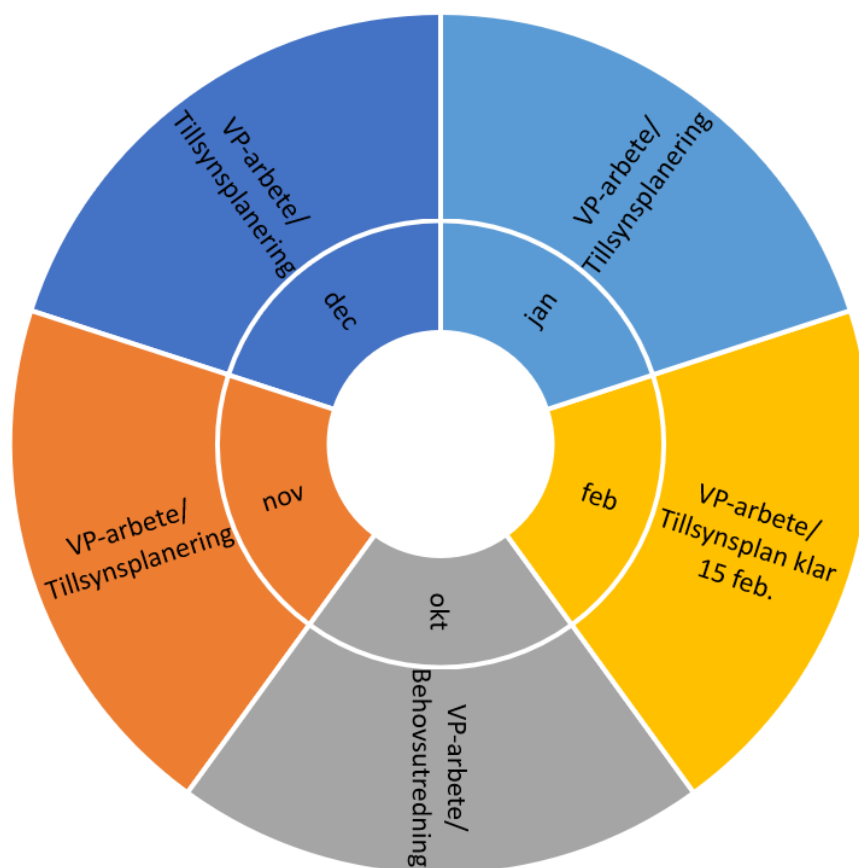
Årshjul

Nedan finns ett årshjul för myndighetens tillsynsplanering. Årshjulet är tänkt att användas som ett stöd i tillsynsarbetet och kan ses som en riktlinje att förhålla sig till. Det är alltså inte bindande.

Arbetet med verksamhetsplaneringen och tillsynsplaneringen bör ske parallellt. Arbetet startar vanligtvis under hösten och pågår fram till januari/februari när regleringsbrevet meddelas och budgeten är klar.

Revidering 2024: Behovsutredningen bör tas fram under hösten och vara klar innan budgetarbetet påbörjas på myndigheten. Tillsynsplaneringen påbörjas i slutet av föregående år (november) för att slutföras i januari för det året planen gäller, dock senast 15 februari. Uppgifter från behovsutredning och tillsynsplan redovisas till Naturvårdsverket senast den 15 februari.

Årshjul för tillsynsplanering

**Miljösamverkan
Sverige**